

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 listopada 2016 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Zbigniew Ciechanowicz
Sędziowie:	SO Sławomir Krajewski SR del. Agnieszka Trytek - Błaszak (spr.)
Protokolant:	sekr. sąd. Magdalena Gregorczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 4 listopada 2016 roku w S.

sprawy z powództwa **Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S.**

przeciwko **M. K.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin P. i Zachód w S. z dnia 25 stycznia 2016 roku, sygn. akt III C 1085/15

1. **zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:**

a) **w punkcie I. zasądza od pozwanej M. K. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S. kwotę 9.327,28 zł (dziewięć tysięcy trzysta dwadzieścia siedem złotych i dwadzieścia osiem groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 28 grudnia 2013 roku;**

b) **w punkcie II. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.217 zł (jeden tysiąc dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;**

2. **zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**

3. **nakazuje pobrać od pozwanej M. K. na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego Szczecin- Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie kwotę 934 zł (dziewięćset trzydzieści cztery złote) tytułem kosztów sądowych.**

SSO Sławomir Krajewski SSO Zbigniew Ciechanowicz SSR del. Agnieszka Trytek- Błaszak

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie po rozpoznaniu sprawy z powództwa Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości likwidacyjnej w S. przeciwko M. K. o zapłatę wyrokiem z dnia 25 stycznia 2016r.: oddalił powództwo (punkt I.) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.217 zł tytułem kosztów procesu (punkt II.).

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

Postanowieniem z dnia 03 lipca 2013r. Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie ogłosił upadłość dłużnika Centrum (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. obejmującą likwidację majątku dłużnika. Wniosek o ogłoszenie upadłości był złożony pismem z dnia 21 grudnia 2012r.

W dniu 27 czerwca 2011r. M. K. zawarła z Centrum (...) spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. umowę, na mocy której pozostawiła do dyspozycji spółki kwotę 5.000 zł na okres 6 miesięcy ze stałą stopą zwrotu 15% w skali miesiąca. Centrum (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w S. wypłaciła pozwanej z tytułu umowy zawartej w dniu 27 czerwca 2011r. tytułem oprocentowania następujące kwoty:

- w dniu 28 lipca 2011r. - 607,50 zł,
- w dniu 29 sierpnia 2011r. - 607,50 zł,
- w dniu 28 września 2011r. - 607,50 zł,
- w dniu 28 listopada 2011r. - 607,50 zł,
- w dniu 28 grudnia 2011r. - 607,50 zł.

W dniu 30 listopada 2011r. pozwana zawarła z Centrum (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. umowę, na mocy której pozostawiła do dyspozycji spółki kwotę 10.000 zł na okres 5 lat wraz ze stałą stopą zwrotu 15% w skali miesiąca. W związku z umową zawartą w dniu 30 listopada 2011r. upadła spółka wypłaciła pozwanej w dniu 01 marca 2012r. kwotę 3.645 zł oraz w dniu 30 maja 2012r. kwotę 3.645 zł tytułem oprocentowania przewidzianego w umowie.

Pismem z dnia 19 listopada 2013r. pozwana zgłosiła w postępowaniu upadłościowym wobec upadłego Centrum (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. wierzytelność w kwocie 51.403 zł.

Pismem z dnia 18 grudnia 2013r. Syndyk Masy Upadłości Centrum (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 15526 zł w terminie 7 dni od otrzymania zobowiązania z tytułu wypłaconych pozwanej przez upadłą spółkę środków pieniężnych. Wezwanie zostało doręczone pozwanej w dniu 19 grudnia 2013r.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za niezasadne z uwagi na podniesiony przez pozwaną zarzut potrącenia, który okazał się skuteczny.

Na wstępie rozważań Sąd Rejonowy wskazał, że podstawy prawne określone przez powoda w pozwie wzajemnie się wykluczają. W przypadku roszczenia z art. 127 ust. 1 oraz art. 134 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003r. Nr 60, poz. 535), bezskuteczność czynności następuje z mocy prawa, natomiast skarga pauliańska, której podstawą jest art. 527 kc, wymaga stwierdzenia bezskuteczności czynności przez sąd w drodze orzeczenia konstytucyjnego. Analizując przesłanki z art. 127 ust. 1 oraz art. 134 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. 2003r. Nr 60, poz. 535), Sąd uznał je za spełnione na gruncie przedmiotowej sprawy.

Oceniając żądanie powoda Sąd Rejonowy stwierdził, że dokonane przez Centrum (...) Spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością w S. wypłaty oprocentowania w okresie roku poprzedzającego złożenie wniosku o ogłoszenie

upadłości tej spółki stanowiły czynności prawne będące rozporządzeniem nieodpłatnym majątkiem spółki ponad kwotę należną tytułem odsetek maksymalnych od kwot przekazanych przez pozwaną upadłą spółkę na mocy umów z 27 czerwca 2011r. i 30 listopada 2011r. Sąd pierwszej instancji podzielił stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 maja 2012r. (sygn. akt II CSK 546/11), w którym to wyroku wskazane zostało, że spłata przez spółkę na rzecz małżonki wspólnika i prezesa zarządu, w okresie wskazanym w art. 128 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. Prawo upadłościowe i naprawcze (t.j. Dz.U. z 2009r. Nr 175, poz. 1361 ze zm.) - pożyczki zaciągniętej wcześniej, jest czynnością prawną, w rozumieniu tego przepisu.

Odnosząc się do wysokości odsetek wypłaconych przez upadłą spółkę pozwanej Sąd miał na uwadze, że zgodnie z art. 359 § 2² i § 2³ kc, jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych należą się odsetki maksymalne, a postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych i w takim przypadku stosuje się przepisy ustawy. Oznacza to, że ustawodawca wprowadził określony w powyższym przepisie skutek na wypadek umownego zastrzeżenia odsetek w wysokości przekraczającej odsetki maksymalne w postaci ograniczenia postanowień umownych do wysokości odsetek maksymalnych. Innymi słowy w przypadku, gdy umowa przewiduje odsetki przewyższające odsetki maksymalne, jej postanowienia nie są nieważne zgodnie z art. 58 § 2 kc, a jedynie w ich miejsce stosuje się przepisy ustawy o wysokości odsetek maksymalnych. Tak więc wypłaty kwot ponad odsetki maksymalne Sąd uznał za nieodpłatne rozporządzenie dokonane majątkiem upadłego, które z mocy art. 127 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze było bezskuteczne ex lege. Sąd Rejonowy jednocześnie zauważył, że dotyczyło to wypłat dokonanych w przeciągu roku poprzedzającego złożenie wniosku o upadłość, tj. od 21 grudnia 2012r. W przypadku umowy z dnia 27 czerwca 2010r. obejmowało to jedną wypłatę dokonaną w dniu 28 grudnia 2011r. w kwocie 607,50 zł ponad kwotę 101,90 zł (odsetek maksymalnych), natomiast w przypadku umowy z dnia 30 listopada 2011r. dokonanej w dniu 1 marca 2012r. wypłaty 3.645 zł ponad kwotę 203,30 zł (odsetek maksymalnych) oraz w dniu 30 maja 2012r. wypłaty 3 645 zł ponad kwotę 209,30 zł (odsetek maksymalnych).

Sąd Rejonowy nie podzielił stanowiska pozwanej, iż wypłata oprocentowania nie stanowiła wypłaty odsetek, lecz była podziałem zysku wypracowanego przez spółkę na podstawie kapitału powierzonych spółce przez pozwaną, albowiem w umowach złożonych do akt Sąd nie znalazł zapisów pozwalających na przyjęcie takiej interpretacji, jak też nie zostały przedstawione przez pozwaną jakiegokolwiek dowody na wykazanie tych twierdzeń, które były kwestionowane przez powoda.

Sąd uznał, że pozwana winna była zwrócić powodowi z tytułu dochodzonej wierzytelności kwotę 7.382,50 zł.

Odnosząc się do zgłoszonego przez powoda jako podstawy żądania art. 527 kc Sąd pierwszej instancji zauważył, iż powód będąc reprezentowanym przez zawodowego pełnomocnika nie zgłosił żądania uznania za bezskuteczne czynności prawnych dokonanych przez upadłą spółkę. Żądanie zawarte w treści pozwu sprowadzało się do żądania zasądzenia od pozwanej kwoty 9.327,28 zł. W przypadku zaś art. 527 kc nie mamy do czynienia z bezskutecznością ex lege, czyli konieczne jest zgłoszenie żądania stwierdzenia bezskuteczności czynności prawnej przez Sąd, co daje podstawę do wydania rozstrzygnięcia w tej kwestii, albowiem konstruowanie przez Sąd takiego żądania w oparciu o treść uzasadnienia pozwu sporządzonego przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, gdzie jako jedną z podstaw żądania zapłaty podano art. 527 kc stanowiłoby wyrokowanie co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem. Jednakże nawet przyjmując, iż przywołanie art. 527 kc stanowiło zgłoszenie żądania stwierdzenia bezskuteczności czynności prawnych dokonanych przez upadłą spółkę polegających na wypłacie pozwanej oprocentowania ponad kwotę odsetek maksymalnych, Sąd ten stwierdził, że powód nie wykazał, iż wskutek tych czynności upadła spółka stała się niewypłacalna, albo niewypłacalna w wyższym stopniu niż przed dokonaniem tych czynności.

W toku postępowania pozwana złożyła oświadczenie o potrąceniu swojej wierzytelności posiadanej wobec upadłej spółki, którą to wierzytelność zgłosiła Sędziemu Komisarzowi w łącznej wysokości 51.403 zł z wierzytelnością dochodzoną w niniejszym postępowaniu. Sąd przyjął, że powód nie kwestionował, iż w toku postępowania upadłościowego wciągnięto na listę wierzytelności wierzytelność pozwanej uznaną przez syndyka i w pozwie wskazał, że wierzytelność ta została uznana w wysokości 23.643,66 zł. Sąd nie zgodził się jednak ze stanowiskiem powoda,

iż skoro pozwana nie zgłosiła zarzutu potrącenia jednocześnie ze zgłoszeniem swojej wierzytelności w postępowaniu upadłościowym, to obecnie zgłoszenie tego zarzutu jest spóźnione.

Powołując się na przepis art. 96 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, który stanowi, iż wierzyciel, który chce skorzystać z prawa potrącenia, składa o tym oświadczenie nie później niż przy zgłoszeniu wierzytelności, Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że przepis ten dotyczy sytuacji, gdy w momencie zgłoszenia wierzytelności wierzyciel wie, że upadłej spółce przysługuje wobec niego jakaś wierzytelność. Nie ma bowiem możliwości złożenia oświadczenia blankietowego polegającego na zgłoszeniu do potrącenia wszelkich ewentualnych wierzytelności, które upadły mógł mieć wobec wierzyciela. Oczywiście obowiązkiem wierzyciela jest wykazanie w procesie toczącym się z powództwa syndyka, iż nie wiedział o wierzytelności upadłego mimo, iż istniała ona w chwili ogłoszenia upadłości. Sąd uznał, że pozwana dowiedziała się o roszczeniach zgłoszonych przez syndyka z wezwania do zapłaty z dnia 18 grudnia 2013r., a zatem już po zgłoszeniu swojej wierzytelności, co nastąpiło w dniu 19 listopada 2013r. Sąd nie podzielił stanowiska powoda, iż pozwana winna mieć świadomość, że oprocentowanie przewidziane w umowie było nadmierne i jego wypłata była czynnością prawną bezskuteczną, co skutkowało powstaniem wierzytelności wobec pozwanej. Sąd zauważył, że stan faktyczny zaistniały w niniejszej sprawie w zakresie uznania wypłat za czynności prawne był przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego, co oznaczało, iż kwestia ta wymagała interpretacji regulacji prawnych dotyczącej bezskuteczności czynności dokonanych przez upadłego, tym samym nie można uznać, aby pozwana nawet jako świadomy konsument obrotu prawnego odznaczała się taką znajomością prawa pozwalającą jej przypisać świadomość istnienia wierzytelności po stronie upadłej spółki.

Uznając potrącenie za możliwe na podstawie art. 498 § 2 kc Sąd Rejonowy przyjął, że doszło do umorzenia w pełnym zakresie wierzytelności dochodzonej przez powoda, przy czym zgodnie z art. 499 kc potrącenie dokonało się z mocą wsteczną, tj. od chwili, kiedy było możliwe, a zatem od momentu wezwania pozwanej przez powoda do zapłaty, wobec czego powództwo oddalił.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc zasądzając od powoda na rzecz pozwanej koszty wynagrodzenia adwokata w wysokości 1.200 zł oraz opłatę od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód i zaskarżając wyrok w całości wniósł o jego zmianę i uwzględnienie powództwa w całości poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 9.327,28 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 28 grudnia 2013r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ewentualnie wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez odstąpienie od obciążania powoda kosztami postępowania i odstąpienie od obciążania powoda kosztami postępowania apelacyjnego. W przypadku oddalenia apelacji w całości, wniósł ewentualnie w oparciu o przepis art. 102 kpc o odstąpienie od obciążania powoda kosztami postępowania apelacyjnego. I ostatecznie ewentualnie, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Apelujący zarzucił wyrokowi:

1) dokonanie sprzecznych istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a to poprzez przyjęcie, że pozwana nie wiedziała o istnieniu wierzytelności upadłej spółki z tytułu zwrotu odsetek wypłaconych ponad poziom odsetek maksymalnych i z tego powodu dokonując zgłoszenia wierzytelności w toku postępowania upadłościowego nie złożyła zgodnie z treścią art. 96 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze oświadczenia o potrąceniu, podczas gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na poczynienie takich ustaleń;

2) naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. w szczególności:

- art. 232 zdanie pierwsze kpc polegające na błędnym przyjęciu, że pozwana udowodniła okoliczności braku wiedzy co do istnienia zobowiązania do zwrotu nienależnie uzyskanego od upadłej spółki świadczenia w postaci oprocentowania

przewyższającego poziom odsetek maksymalnych przy dokonywaniu przez pozwaną zgłoszenia wierzytelności w toku postępowania upadłościowego;

- art. 233 § 1 kpc poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów wyrażającej się w nieprawidłowym przyjęciu, iż pozwana udowodniła okoliczność braku wiedzy co do istnienia zobowiązania do zwrotu nienależnie uzyskanego od upadłej spółki świadczenia w postaci oprocentowania przewyższającego poziom odsetek maksymalnych przy dokonywaniu przez pozwaną zgłoszenia wierzytelności w toku postępowania upadłościowego podczas, gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na poczynienie takich ustaleń

3) naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. w szczególności:

- art. 58 § 1-3 kc w związku z art. 359 § 2¹ i § 2² kc poprzez ich niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do nieuwzględnienia stanowiska powoda, iż w razie uzgodnienia pomiędzy stronami czynności prawnej odsetek przewyższających poziom odsetek maksymalnych otrzymane w ich wykonaniu świadczenie jest świadczeniem nienależnym;

- art. 410 § 1 w związku z art. 405 kc poprzez ich niezastosowanie i nie uczynienie tychże przepisów podstawą uwzględnienia powództwa;

- art. 96 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze w związku z art. 505 pkt 4 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, które doprowadziło do błędnego przyjęcia, że złożone przez pozwaną oświadczenie o dokonaniu potrącenia przysługującej pozwanej wierzytelności, co do której pozwana dokonała zgłoszenia w postępowaniu upadłościowym – w postępowaniu z powództwa syndyka o zwrot do masy upadłości nienależnego świadczenia z tytułu otrzymania oprocentowania w wysokości przewyższającej poziom odsetek maksymalnych, jest dopuszczalne i skuteczne pomimo, iż pozwana nie złożyła oświadczenia o potrąceniu przy zgłoszeniu swojej wierzytelności;

- art. 6 kc poprzez przyjęcie, że pozwana podolała ciężarowi dowodowemu w zakresie wykazania braku wiedzy co do istnienia zobowiązania do zwrotu nienależnie uzyskanego od upadłej spółki świadczenia w postaci oprocentowania przewyższającego poziom odsetek maksymalnych przy dokonywaniu przez pozwaną zgłoszenia wierzytelności w toku postępowania upadłościowego.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że w toku postępowania przed Sądem I instancji konsekwentnie wskazywał, iż postanowienia umów zawartych pomiędzy Centrum (...) Spółką z o.o. a pozwaną w zakresie, w jakim przewidywały otrzymanie przez pozwaną wynagrodzenia z tytułu oprocentowania w zakresie przekraczającym poziom odsetek maksymalnych są sprzeczne z prawem. Powołując się na przepisy art. 359 § 2¹ kc i art. 359 § 2² kc wywodził, iż ustawodawca wprowadził w przepisie art. 359 § 2² kc inny skutek w rozumieniu art. 58 § 1 kc jedynie co do wysokości odsetek maksymalnych (a więc – jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne), natomiast czynność prawną w pozostałym zakresie, tj. różnicy pomiędzy wysokością umownego oprocentowania a wysokością odsetek maksymalnych uznać należy za sprzeczną z ustawą, co skutkuje jej częściową nieważnością. Dokonując takiej wykładni przepisu powołał się na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 października 1969r., II CR 430/69, publ. L., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 czerwca 2005r., IV CK 162/05, publ. L., i podał, że pozwanej zamiast odsetek ustalonych zgodnie z postanowieniami zawartej z upadłą spółką umowy, należały się odsetki maksymalne, a czynność prawna w części ustalającej odsetki ponad kwotę odsetek maksymalnych jest nieważna jako sprzeczna z ustawą (art. 58 § 1 kc). Skoro upadła spółka uiściła odsetki przekraczające odsetki maksymalne, pozwana jest obowiązana do zwrotu różnicy pomiędzy odsetkami zastrzeżonymi w umowie z naruszeniem art. 359 § 2² kc, a odsetkami maksymalnymi na podstawie art. 405 kc w związku z art. 420 § 1 kc.

Skarżący wskazał, że próbą pogodzenia rozbieżności co do charakteru prawnego zapisów o odsetkach umownych w zakresie przekraczającym wysokość dopuszczalnych odsetek (zapis bezskuteczny czy zapis nieważny) w kontekście przepisów o obowiązku zwrotu świadczenia nienależnego i przepisu art. 411 pkt 1 kc jest pogląd wyrażony w

orzecznictwie, zgodnie z którym roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia nawet przy przyjęciu pozytywnej wiedzy o braku obowiązku świadczenia, jest także aktualne w przypadku wykonania nieważnej czynności prawnej (art. 411 pkt 1 kc). Sytuację tę odnosić należy poprzez analogię również do spełnienia świadczenia na podstawie bezskutecznego postanowienia umowy, w tym bowiem zakresie nie jest wiążące dla świadczącego, nie rodzi dla niego praw i obowiązków (tak Sąd Okręgowy w Łodzi w wyroku z dnia 02 lipca 2013r., sygn. akt: II C 1693/10). Samo spełnienie świadczenia na podstawie zapisu umowy uznanego za bezskuteczny spełnia przesłanki świadczenia spełnionego na podstawie nieważnej (per analogiam także bezskutecznej) czynności prawnej (kondykcji sine causa), jak i świadczenia w przypadku braku obowiązku świadczenia lub braku obowiązku świadczenia wobec danej osoby (kondykcji indebiti).

Apelujący zarzucił, iż podniesiony przez pozwaną w postępowaniu przed Sądem Rejonowym zarzut potrącenia został złożony z pominięciem właściwego terminu do jego zgłoszenia, a uznanie przez Sąd I instancji, iż zarzut ten został przez pozwaną złożony skutecznie stanowi obejście przepisu art. 96 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, i jest niedopuszczalne. Zgodnie bowiem z przepisem art. 96 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze wierzyciel, który chce skorzystać z prawa potrącenia, składa o tym oświadczenie nie później niż przy zgłoszeniu wierzytelności. Powołując się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2011r. (V CSK 311/10, (...)) wskazał, iż zgodnie z przepisem art. 499 kc potrącenie dokonuje się przez złożenie oświadczenia woli drugiej stronie, a w postępowaniu upadłościowym możliwość dokonania potrącenia nie została wyłączona, ustawodawca dokonał jednak modyfikacji wymagań, jakie spełniać muszą potrącane wierzytelności i wprowadził granicę czasową skorzystania z prawa potrącenia. Zmiany dotyczące potrąceń dokonywanych w czasie trwania postępowania upadłościowego ujęte zostały w art. 93-96 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, i stanowią przepisy szczególne, o których mówi art. 505 pkt 4 kc Oznacza to, że w razie dokonania potrącenia wbrew zasadom wynikającym z omawianych przepisów nie następuje skutek w postaci umorzenia wierzytelności. Przepisy prawa upadłościowego i naprawczego nie wprowadzają natomiast odmiennych reguł co do sposobu dokonania potrącenia. Z kolei art. 245 ust. 1 pkt 5 puin nakazuje umieszczenie na liście wierzytelności w osobnej rubryce danych, czy wierzycielowi przysługuje prawo potrącenia oraz odrębnie informacji o stanie postępowania sądowego lub administracyjnego w sprawie zgłoszonej wierzytelności, jej zabezpieczenia lub prawa potrącenia. Z powołanych norm wynika jedynie obowiązek złożenia przez wierzyciela oświadczenia o potrąceniu w określonym przedziale czasowym oraz obowiązek przeprowadzenia przez Sędziego Komisarza oceny istnienia podstaw do skutecznego potrącenia. Zarzut potrącenia złożony przez pozwanego może być uwzględniony w postępowaniu z powództwa syndyka o zapłatę wierzytelności upadłego jedynie wówczas, gdy zachodziły przesłanki dopuszczające potrącenie w postępowaniu upadłościowym. W ocenie Sądu Najwyższego gwarantuje to zachowanie jednolitych zasad traktowania wierzycieli w zakresie skorzystania z przywileju, za jaki uznaje się prawo potrącenia realizowane przez wierzyciela upadłego. Ponadto, nie ma przeszkód, aby w postępowaniu z powództwa syndyka o zapłatę wierzytelności upadłego wierzyciel, któremu odmówiono skorzystania z prawa potrącenia w postępowaniu upadłościowym, podjął obronę opartą na twierdzeniu, że oświadczenie, jakie złożył w postępowaniu upadłościowym, było jednak skuteczne i doprowadziło do umorzenia obydwu wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej. Natomiast w stanie faktycznym niniejszego postępowania, pozwana pismem z dnia 19 listopada 2013r. dokonała zgłoszenia Sędziemu Komisarzowi przysługującej jej w stosunku do upadłej spółki wierzytelności, jednakże nie złożyła oświadczenia o dokonaniu potrącenia zgłaszanych wierzytelności z uzyskanymi od upadłej spółki środkami pieniężnymi przewyższającymi poziom odsetek maksymalnych. Złożone przez pozwaną oświadczenie o potrąceniu w okresie po tym jak dokonała zgłoszenia wierzytelności, a zatem również oświadczenie o potrąceniu w odpowiedzi na pozew i podniesienie zarzutu potrącenia uznać należy za bezskuteczne, bowiem wierzyciel - pozwana w niniejszym postępowaniu - uchybiła terminowi jego złożenia. Złożenie przedmiotowego oświadczenia nie doprowadziło do umorzenia obydwu wierzytelności do wysokości wierzytelności niższej. Dlatego też, w ocenie apelującego, procesowy zarzut potrącenia złożony przez pozwaną w niniejszym postępowaniu nie powinien zostać przez Sąd Rejonowy uwzględniony.

Apelujący nie zgodził się z poglądem Sądu Rejonowego, że jeżeli wierzyciel nie złożył oświadczenia o potrąceniu przed zgłoszeniem swej wierzytelności w postępowaniu z tej przyczyny, że nie wiedział o istnieniu wzajemnej wierzytelności upadłego, to o ile wierzytelności nie odmówiono wciągnięcia na listę wierzytelności w postępowaniu upadłościowym,

nie ma przeszkód do skutecznego podniesienia przez niego zarzutu potrącenia w procesie wszczętym przez syndyka. W ocenie skarżącego, taka niewiedza, która ewentualnie mogłaby usprawiedliwiać przekroczenie ustawowego terminu zgłoszenia zarzutu potrącenia musiałaby ewentualnie wynikać z niewiedzy o istotnych okolicznościach faktycznych, z których wynika roszczenie. Dlatego też przenosząc te rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdził, iż dochodzona od pozwanej kwota, którą otrzymała z tytułu wynagrodzenia ponad poziom odsetek maksymalnych wynika wprost z treści przepisu art. 359 § 2¹ i § 2² kc, a postanowienia umowy co do wysokości odsetek były jasno sformułowane i brak było jakichkolwiek okoliczności faktycznych nieznanych pozwanej, które mogłyby przemawiać za uzasadnieniem twierdzeń pozwanej, iż nie wiedziała o istnieniu wierzytelności dochodzonej w niniejszym postępowaniu. W zebranych materiale dowodowym w niniejszej sprawie brak jest dowodów, które pozwalają na przyjęcie ustalenia, że pozwana nie wiedziała o istnieniu wierzytelności upadłej spółki z tytułu zwrotu odsetek wypłaconych ponad poziom odsetek maksymalnych i z tego powodu dokonując zgłoszenia wierzytelności w toku postępowania upadłościowego nie złożyła zgodnie z treścią przepisu art. 96 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze oświadczenia o potrąceniu. Powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2014r., III CZP 53/14, LEX nr 1504875, wskazał, że stopa kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, obok innych stóp procentowych, jest ogłaszana publicznie w Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego oraz na stronie internetowej (www.nbp.pl), a w związku z tym jest powszechnie znana, a tym samym niewymagająca dowodu (art. 228 § 1 kpc) jest stopa procentowa odsetek maksymalnych stanowiąca czterokrotność stopy procentowej kredytu lombardowego NBP. W takich okolicznościach, uznanie przez Sąd Rejonowy, iż zarzut potrącenia został przez pozwaną złożony skutecznie stanowi obejście przepisu art. 96 i jest niedopuszczalne.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości oraz zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów procesu za postępowanie przed Sądem drugiej instancji, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda okazała się zasadna w całości.

Na wstępie wskazać trzeba, że sąd pierwszej instancji w granicach wyznaczonych wnioskami stron przeprowadził pełne postępowanie dowodowe konieczne do rozstrzygnięcia sprawy, zgromadzone dowody poddał ocenie mieszczącej się w granicach dyspozycji art. 233 § 1 kpc i z tak zgromadzonego, i ocenionego materiału dowodowego wyprowadził prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Okręgowy w pełni akceptuje i przyjmuje za własne na podstawie art. 382 kpc. Wobec tego, że Sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego ani nie zmienił ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji, a powód w apelacji nie zgłosił zarzutów dotyczących tych ustaleń, zgodnie z art. 387 § 2¹ kpc uzasadnienie wyroku zawierać będzie jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut apelacji dotyczący naruszenia art. 233 § 1 kpc i art. 232 zdanie pierwsze kpc, iż Sąd przekroczył zasadę swobodnej oceny dowodów przyjmując, że pozwana udowodniła okoliczność braku wiedzy o istnieniu zobowiązania do zwrotu nienależnie uzyskanego od upadłej spółki świadczenia w postaci oprocentowania przewyższającego poziom odsetek maksymalnych przy dokonywaniu zgłoszenia wierzytelności w toku postępowania upadłościowego.

Stosownie do dyspozycji art. 6 kc ciężar dowodu posiadania przez pozwaną wiedzy o istnieniu powyższego roszczenia spoczywał na powodzie, albowiem on wywodził z tego faktu skutki prawne. Strona powodowa nie naprowadziła natomiast żadnego obiektywnego dowodu pozwalającego obalić odmienne twierdzenia pozwanej. Podkreślenia wymaga, że nie można utożsamiać pozytywnej wiedzy pozwanej w tym zakresie z możliwością jej powzięcia. Sama okoliczność, że pozwana mogła – przy zachowaniu należytej staranności – ustalić, że postanowienia zawieranych przez nią umów z Centrum (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. pozostawały w sprzeczności z przepisami kodeksu cywilnego o odsetkach maksymalnych, nie oznacza, że pozwana miała wiedzę o charakterze dokonywanych przez nią czynności prawnych i w konsekwencji – w dacie zgłaszania wierzytelności w postępowaniu upadłościowym

– była świadoma istnienia roszczenia po stronie upadłej spółki o zwrot nienależnego świadczenia z tytułu części wypłaconych jej odsetek. Zauważyć trzeba, że – wbrew twierdzeniom strony powodowej – nie można przyjąć, iż wiedza o wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego oraz o wysokości odsetek maksymalnych, a tym bardziej świadomość zakazu zastrzegania w czynnościach prawnych odsetek wyższych niż maksymalne, ma charakter na tyle powszechny, że można z tego faktu wyprowadzić domniemanie faktyczne, iż także pozwana w chwili zawierania umów z Centrum (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. taką wiedzę posiadała, a tym samym, że zdawała sobie sprawę, iż pomimo otrzymania świadczeń na podstawie powyższych umów będzie zobowiązana do ich zwrotu na rzecz Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S..

Z tego względu – wobec braku jakiegokolwiek dowodu potwierdzającego fakt, że pozwana w dacie zgłoszenia przysługujących jej wierzytelności w postępowaniu upadłościowym wiedziała, że stronie powodowej przysługuje roszczenie o zwrot części wypłaconego jej świadczenia z tytułu odsetek – uznać trzeba, że Sąd pierwszej instancji w tym zakresie dokonał trafnej oceny zgromadzonych dowodów. Tym samym, zarzut naruszenia art. 6 kc również okazał się chybiony.

Sąd Okręgowy akceptując ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji nie podziela jednak częściowo wyprowadzonych na ich podstawie rozważań prawnych, dotyczących skuteczności podniesionego przez pozwaną zarzutu potrącenia.

W tym zakresie skarżący trafnie podniósł, że Sąd Rejonowy dopuścił się naruszenia przepisu art. 96 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze poprzez jego błędną wykładnię.

Na wstępie rozważań w tym zakresie wskazać trzeba, że zgodnie z przepisami art. 498 kc i art. 499 kc, gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelnością drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym. Potrącenia dokonuje się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe. Wskutek potrącenia obie wierzytelności umarzają się nawzajem do wysokości wierzytelności niższej. Wyłączenia wierzytelności, które podlegają umorzeniu przez potrącenie, przewiduje art. 505 kc wskazując, że ograniczenia mogą wprowadzać przepisy szczególne (art. 505 pkt 5 kc).

Z uwagi na toczące się postępowanie upadłościowe likwidacyjne Centrum (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. przy ocenie dopuszczalności dokonania potrącenia wierzytelności w stosunku do masy upadłości, koniecznym było uwzględnienie obowiązujących wówczas przepisów ustawy z dnia 28 lutego 2003r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. z 2015r., poz. 233). W myśl powołanej ustawy, dopuszczalne jest potrącenie wierzytelności upadłego z wierzytelnością wierzyciela, jeżeli obie wierzytelności istniały w dniu ogłoszenia upadłości, chociażby termin wymagalności jednej z nich jeszcze nie nastąpił (art. 93 ust. 1). Do potrącenia przedstawia się całkowitą sumę wierzytelności upadłego, a wierzytelność wierzyciela tylko w wysokości wierzytelności głównej wraz z odsetkami naliczonymi do dnia ogłoszenia upadłości (art. 93 ust. 2). Przepis art. 96 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. - Prawo upadłościowe i naprawcze, przewiduje, że wierzyciel, który chce skorzystać z prawa potrącenia, składa o tym oświadczenie nie później niż przy zgłoszeniu wierzytelności. Potrącenie nie jest jednakże dopuszczalne, jeżeli dłużnik upadłego nabył wierzytelność w drodze przelewu lub indosu po ogłoszeniu upadłości albo nabył ją w ciągu ostatniego roku przed dniem ogłoszenia upadłości, wiedząc o istnieniu podstawy do ogłoszenia upadłości (art. 94 ust. 1), a także jeżeli wierzyciel stał się dłużnikiem upadłego po dniu ogłoszenia upadłości (art. 95). W pozostałym zakresie stosuje się zasady przewidziane w przytoczonych wyżej przepisach Kodeksu cywilnego dotyczących potrącenia wzajemnych wierzytelności.

Wykładnia art. 96 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. - Prawo upadłościowe i naprawcze, wskazuje, że termin zgłoszenia oświadczenia o potrąceniu ma charakter prekluzyjny, o czym świadczy użycie sformułowania „nie później niż”, co jest tożsame z wyznaczeniem ostatecznego terminu do dokonania powyższej czynności. Zgodnie z utrwalonym poglądem,

tego rodzaju termin zawity nie podlega przywróceniu, nawet wówczas, gdy jego niedochowanie był następstwem okoliczności niezależnych od danego podmiotu.

W konsekwencji więc, wierzyciel ten zostanie zaspokojony na zasadach ogólnych na podstawie podziału funduszy masy, natomiast swoje zobowiązanie powinien spełnić na rzecz syndyka. Utrata prawa skorzystania z potrącenia w postępowaniu upadłościowym oznacza również niemożność skorzystania z zarzutu potrącenia wierzytelności w toku procesu wytoczonego przez syndyka w celu zasądzenia należności wchodzącej w skład masy upadłości (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2007 roku, II CSK 315/06, Lex nr 503235). Dopuszczalne jest jedynie zgłoszenie zarzutu potrącenia przez wierzyciela upadłego w procesie wytoczonym przeciwko niemu przez syndyka masy upadłości w sytuacji, gdy przedstawiona do potrącenia wierzytelność została przed wytoczeniem powództwa zgłoszona w postępowaniu upadłościowym wraz z zarzutem potrącenia z wierzytelnością aktualnie dochodzoną przez syndyka (vide wyrok Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2007 roku, III CZP 125/2006, OSNC 2007, nr 11, poz. 162).

W niniejszej sprawie poza sporem pozostawało, że pozwana zgłaszając wierzytelność przysługującą jej w stosunku do Centrum (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. nie złożyła oświadczenia o potrąceniu tej wierzytelności z wierzytelnością dochodzoną w niniejszym postępowaniu przez powoda, a dopiero w toku niniejszego procesu podniosła zarzut potrącenia powyższych wierzytelności. Jak wskazano wyżej – skoro termin określony w art. 96 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. - Prawo upadłościowe i naprawcze, ma charakter terminu zawitego, to złożenie oświadczenia o potrąceniu wierzytelności po dacie zgłoszenia wierzytelności objętej potrąceniem, nie wywołuje skutków prawnych w postaci umorzenia obydwu wierzytelności. Dodać jednocześnie trzeba, że terminu, o którym mowa w powyższym przepisie, nie można utożsamiać z terminem zgłoszenia wierzytelności, o którym mowa w art. 51 ust. 1 pkt 4 przywołanej wyżej ustawy. Zgodnie bowiem z art. 262 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, wierzytelność może być zgłoszona po terminie wyznaczonym do zgłoszenia wierzytelności. Chodzi więc o to, że oświadczenie o potrąceniu nie może być złożone później niż została zgłoszona faktycznie wierzytelność, której potrącenie dotyczy (vide wyrok Sądu Najwyższego z 15 lutego 2002 roku, III CKN 476/2000, Biul. SN 2002, nr 6, s. 16, L.pl nr (...)).

W ocenie Sądu Okręgowego, bez znaczenia w tym zakresie pozostaje kwestia wiedzy pozwanej o przysługiwaniu powodowi wierzytelności w stosunku do pozwanej i tym samym możliwości złożenia oświadczenia o potrąceniu obydwu wierzytelności. Odmienne poglądy przedstawicieli doktryny, do których odwołał się Sąd pierwszej instancji, nie znajdują żadnego jurydycznego uzasadnienia w treści analizowanego przepisu. Ustawodawca nie uzależnia bowiem terminu do skorzystania przez wierzyciela z prawa potrącenia, o którym mowa w art. 96 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. Prawo upadłościowe i naprawcze, od jakichkolwiek elementów subiektywnych związanych ze stanem świadomości wierzyciela.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, iż zgłoszony przez pozwaną zarzut potrącenia przysługującej jej wierzytelności w stosunku do powoda nie był skuteczny i nie mógł doprowadzić do umorzenia wierzytelności powoda z uwagi na ograniczenia wynikającego z przywołanych wyżej unormowań zawartych w art. 96 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. - Prawo upadłościowe i naprawcze.

To zaś oznacza, że powód może domagać się od pozwanej spełnienia świadczenia objętego żądaniem pozwu. W tym zakresie jednak Sąd Rejonowy nieprawidłowo ustalił, że podstawą prawną spełnienia tego świadczenia będzie art. 127 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, bowiem powodowi przysługiwała w stosunku do pozwanej wierzytelność z tytułu nienależnego świadczenia. Zarzut apelującego dotyczący naruszenia art. 410 § 1 kc okazał się zatem słuszny. Sąd drugiej instancji jest sądem merytorycznym rozpoznającym sprawę po raz drugi, wyrazem działalności judykacyjnej jest stosowanie z urzędu właściwych norm prawa cywilnego materialnego, więc w postępowaniu apelacyjnym należało zastosować normę art. 410 § 1 kc.

Z niekwestionowanych przez żadną ze stron ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji wynika, że pozwana zawarła z Centrum (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. szereg wymienionych w pozwie umów inwestycyjnych, które odpowiadały charakterem w istocie umowom terminowym wkładu pieniężnego. Z umów tych wynikało bowiem,

że pozwana zobowiązała się do przekazania do dyspozycji spółki określonych środków pieniężnych, zaś spółka zobowiązywała się wobec pozwanej po upływie oznaczonego czasu do zwrotu tych środków wraz z oprocentowaniem. W tym miejscu należy zaznaczyć, że zawarte przez spółkę umowy konstruowane wedle przywołanego modelu, były ważne na gruncie prawa cywilnego, pomimo tego, że stanowiły czynności bankowe sensu stricte i jako takie mogą być wykonywane co do zasady wyłącznie przez banki (vide art. 5 ust. 1 pkt 1 i ust. 4 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (Dz.U. z 2012 roku, poz. 1376)). Zarówno w doktrynie, jak i w orzecznictwie przyjmuje się jednak, że zawarcie tego rodzaju umowy przez podmiot nie będący bankiem nie powoduje jej nieważności, gdyż swoistą sankcją wprowadza w tym zakresie art. 170 Prawa bankowego, który stanowi, iż: „1. Wykonywanie czynności bankowych bez zezwolenia nie stanowi podstawy do pobierania oprocentowania, prowizji, opłat ani innego wynagrodzenia. 2. Kto otrzymał oprocentowanie, prowizję, opłatę lub inne wynagrodzenie za czynności, o których mowa w ust. 1, jest zobowiązany do ich zwrotu”. Jak się wskazuje, kontrahent podmiotu wykonującego nielegalnie czynności bankowe objęte monopolem banków nie jest w ogóle zobowiązany do spełnienia na rzecz tego podmiotu tytułem wynagrodzenia świadczenia pieniężnego, jeśli świadczenie takie zostało już spełnione, ten, kto otrzymał wynagrodzenie, jest zobowiązany do jego zwrotu. Jednocześnie norma wynikająca z przywołanego przepisu nie narusza w pozostałym zakresie ważności i skuteczności czynności prawnej, z którą wiązał się obowiązek zapłaty wynagrodzenia. Z tego względu, chociaż prowadzenie działalności zastrzeżonej dla banków jest sprzeczne z prawem jako naruszające wyraźny zakaz ustawowy, to względem ochrony interesów klientów przemawia za traktowaniem zawartych umów jako ważnych, a sankcjonowania samego zaangażowania się w działalność niezgodną z wymogami ustawy [vide D. R., Komentarz do art. 170 ustawy – Prawo bankowe, Lex 2005].

Tym samym, zawarte przez powodową spółkę z pozwaną umowy są ważne, a spółka jest zobowiązana do wypełnienia wszystkich wynikających z nich świadczeń (z wyjątkiem tych, co do których ich nieważność wynika z innych przepisów prawa).

W niniejszej sprawie - jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy - istotne znaczenie ma okoliczność, że powodowa spółka zawarła z pozwaną umowy, w których oprocentowanie środków pieniężnych udzielonych spółce znacznie przekraczało dopuszczalną wysokość odsetek maksymalnych. Artykuł 359 § 2¹ kc stanowi, że: „Maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne)”. W okresie objętym żądaniem, odsetki maksymalne wynosiły 24% i 25% w skali roku. Tymczasem, jak wynika z załączonych do akt sprawy umów, odsetki zastrzegane przez spółkę były znacznie wyższe. Zgodnie z art. 359 § 2² kc: „Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne”. W doktrynie wskazuje się, że w sytuacji, gdy wysokość odsetek byłaby nadmierna i przewyższałaby wysokość odsetek maksymalnych, prowadziłoby to do sprzeczności postanowienia czynności prawnej, dotyczącego wysokości odsetek, z ustawą. Nie powoduje to jednak nieważności całej czynności prawnej, ale ograniczenie jej skutków, polegające na tym, że zakres zobowiązania dłużnika z tytułu odsetek wynikających z czynności prawnej jest ograniczony do wysokości odsetek maksymalnych. Nie znajduje przy tym zastosowanie art. 58 § 3 in fine kc, zgodnie z którym jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana. W konsekwencji pominięcie woli stron w przedmiocie wysokości odsetek nie skutkuje sankcją nieważności, nawet w sytuacji, z której wynikałoby, że bez bezskutecznego postanowienia umowa w ogóle nie byłaby zawarta (vide A. Rzetecka – Gil, Komentarz do art. 359 Kodeksu cywilnego, Lex 2014). Oznacza to również, że zarzut apelującego dotyczący naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 58 kc okazał się nieuzasadniony.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należało zauważyć, że powodowa spółka mogła się zobowiązać do wypłacenia pozwanej co najwyżej takiego zysku, który w skali roku odpowiadałby odsetkom maksymalnym od przekazanego przez nią spółce kapitału. Tym samym, zobowiązanie do zapłaty odsetek przekraczających wysokość odsetek maksymalnych było nieważne, zaś świadczenie spełnione przez spółkę na rzecz pozwanej miało charakter nienależny w rozumieniu art. 410 § 2 kc.

W związku z tym, powodowi na tej podstawie prawnej przysługiwała wierzytelność o zwrot powyższego świadczenia, wynoszącego według niekwestionowanych przez stronę pozwaną wyliczeń kwotę 9.327,28 zł.

Biorąc pod uwagę, że – jak wskazano wyżej – zarzut potrącenia podniesiony przez pozwaną nie mógł doprowadzić do umorzenia powyższej wierzytelności, powództwo o zapłatę kwoty 9.327,28 zł powinno zostać uwzględnione.

To samo dotyczy roszczenia o świadczenia odsetkowe od należności głównej. Zgodnie z art. 481 § 1 i 2 kc w związku z art. 455 kc uznać trzeba, że pozwana popadła w stan opóźnienia niezwłocznie po wezwaniu jej do zapłaty. W niniejszej sprawie powód wezwał pozwaną do zapłaty świadczenia wysyłając stosowne wezwanie z dnia 18 grudnia 2013r. przesyłką pocztową, którą pozwana odebrała w dniu 19 grudnia 2013r. Biorąc pod uwagę, że sam powód wyznaczył pozwanej termin siedmiodniowy na zapłatę żadanego świadczenia, przyjęć należy, że pozwana powinna spełnić je do dnia 27 grudnia 2013 roku (dzień 26 grudnia 2013r. jest ustawowo wolnym od pracy). Tym samym, odsetki za opóźnienie przysługiwały od dnia 28 grudnia 2013 roku.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, należało na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienić zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 9.327,28 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28 grudnia 2013 roku.

Konsekwencją zmiany zaskarżonego wyroku co do istoty sprawy była również konieczność zmiany orzeczenia o kosztach procesu zawartego w punkcie drugim wyroku. Z uwagi na to, że powód wygrał sprawę w całości, należało na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc oraz art. 100 in fine kpc obciążyć pozwaną obowiązkiem zwrotu całości kosztów procesu należnych powodowi za postępowanie przed sądem pierwszej instancji wynoszących 1.217 zł (w tym 1.200 zł tytułem wynagrodzenia radcy prawnego ustalonego na podstawie § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity - Dz.U. z 2013 roku poz. 490 ze zm.) oraz 17 zł tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa].

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1. sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc oraz art. 100 in fine kpc w związku z art. 391 § 1 kpc, kierując się tymi samymi przesłankami jak przy orzekaniu o kosztach procesu za postępowanie przed sądem pierwszej instancji. Pozwana, z uwagi na to, że przegrała sprawę w całości, powinna zwrócić powodowi wszystkie poniesione koszty postępowania apelacyjnego. Koszty te wyniosły kwotę 1.200 zł, obejmując wyłącznie wynagrodzenie radcy prawnego, ustalone na podstawie przepisów § 2 pkt 4 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1804).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono jak w punkcie 2. sentencji wyroku.

O nieuiszczonych kosztach sądowych Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 108 § kpc w związku z art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jednolity - Dz.U. z 2016 roku, poz. 623). W rozpoznawanej sprawie nieuiszczone koszty sądowe obejmowały opłatę od pozwu w kwocie 467 zł i opłatę od apelacji w kwocie 467 zł. Z uwagi na to, że pozwana przegrała sprawę w całości, to ją należało obciążyć obowiązkiem poniesienia powyższych kosztów sądowych.

Z tego względu orzeczono jak w punkcie 3. sentencji wyroku.

SSO Sławomir Krajewski SSO Zbigniew Ciechanowicz SSR del. Agnieszka Trytek - Błaszak